

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
_____ (О. Б. Жильцов)
« 14 » _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи
з аутичними дітьми»

для студентів

спеціальності	016 Спеціальна освіта (шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня	першого (бакалаврського) (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	016.00.01 Логопедія (шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації (за наявності)	Робота з аутичними дітьми (назва спеціалізації)

Київ – 2018

Розробники:

Супрун Ганна Володимирівна, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Викладач:

Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від 30.08. 2018 р. № 8

Завідувач кафедри _____ (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми Логопедія)

(назва освітньої програми)

30.08. 2018 р.

Керівник освітньої програми _____ (підпис) (О.В. Мартинчук)

Робочу програму перевірено

03.09.2018 р.

Заступник директора _____ (підпис) (Р.О. Павлюк)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна	заочна	
Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми			
Вид дисципліни	вибіркова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів / годин	5 / 150		
Курс	3	-	
Семестр	5	6	-
Обсяг кредитів	5	-	
Обсяг годин, в тому числі:	150		-
Аудиторні	28	28	-
Модульний контроль	4	4	-
Семестровий контроль	-	30	-
Самостійна робота	28	28	-
Форма семестрового контролю	-	екзамен	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формувати у студентів базові навички планування, організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми в умовах спеціальних закладів дошкільної та загальної шкільної освіти, закладів з інклюзивною формою навчання, інклюзивно-ресурсних центрів, центрів реабілітації тощо.

Завдання:

- формувати загальні компетентності: світоглядну, комунікативну, інформаційну, науково-дослідницьку, самоосвітню;
- формувати фахові компетентності: організаційну; психолого-педагогічну, медико-біологічну, спеціально-педагогічну, спеціально-методичну, діагностично-корекційну.

3. Результати навчання за дисципліною:

- знати і розуміти теоретичні засади спеціальної педагогіки та психології: теорії, концепції, принципи, ключові поняття, що стосуються практичної допомоги дітям з особливими потребами, в цілому, та з аутизмом, зокрема;
- знати специфіку організації та проведення скринінгового, диференційного та феноменологічного обстеження дітей з аутизмом;
- знати основи та критерії визначення методів з науково доведеною ефективністю;
- виражати позитивне ставлення до перспектив розвитку дітей з аутизмом, уміти формулювати аргументи на користь успішного навчання і розвитку цих дітей;
- володіти основами партнерської взаємодії з іншими фахівцями команди супроводу та батьками дітей з ООП.
- знати і розуміти свою роль (як вчителя-логопеда) у команді психолого-

педагогічного супроводу дітей з аутизмом в умовах інклюзивного освітнього середовища;

- уміти провести консультування учасників освітнього процесу щодо змісту та прийомів впливу на комунікативно-мовленнєвий розвиток дітей з аутизмом для забезпечення їхнього послідовного навчання і розвитку;
- знати і розуміти процес оцінки особливих освітніх потреб дітей з аутизмом у контексті такого нового підходу, як МКФ;
- володіти прийомами та методами дієвої корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми;
- знати про доречність застосування конкретних засобів для посилення позитивного впливу на стан розвитку дітей з РАС.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1.							
Наукові засади корекційно-розвивальної роботи							
Тема 1. Сучасні теорії аутизму, епідеміологія та прогноз	8	2	2	-	-	-	4
Тема 2. Три види діагностичних процедур у контексті корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми	8	2	2	-	-	-	4
Тема 3. Критерії визначення методів з науково-доведеною ефективністю та їх класифікація	16	4	2	2	-	-	8
Модульний контроль	2						
Разом	34	8	6	2	-	-	16
Змістовий модуль 2.							
Головні напрями корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми							
Тема 4. Формування передумов навчання і розвитку дітей з аутизмом: нормалізація тону, становлення рівноваги, досягнення білатеральної координації	8	2	-	2	-	-	4
Тема 5. Поведінковий пакет в системі навчальних методик для дітей з аутизмом	8	2	2	-	-	-	4
Тема 6. Структуроване навчання та візуальна підтримка (елементи системи ТЕАССН)	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль	2						

Разом	26	6	2	4			12
Усього за 5 семестр	60	14	8	6			28
Змістовий модуль 3. Корекційно-розвивальні методи підвищення адаптивних можливостей дитини з аутизмом							
Тема 7. Сенсо-моторна інтеграція як фундаментальний метод у контексті цілісного розвитку дитини	16	4	2	2	-	-	8
Тема 8. Становлення основ соціального інтелекту дітей з аутизмом	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	26	6	4	2			12
Змістовий модуль 4. Підходи, методи та засоби пізнавального й комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з аутизмом							
Тема 9. Цілеспрямований пізнавальний розвиток та формування навчальних навичок	8	2	-	2	-	-	4
Тема 10. Підходи та методи комунікативного розвитку дітей з аутизмом	16	4	2	2	-	-	8
Тема 11. Розроблення індивідуальних корекційно-розвивальних стратегій для дітей з аутизмом	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	34	8	2	6	-	-	16
Усього за 6 семестр	60	14	2	6			28
Підготовка та проходження контрольних заходів	30	-	-	-	-	-	-
Усього за навчальну дисципліну «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми»	150	28	14	14	-	-	56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Наукові засади корекційно-розвивальної роботи

Тема 1. Сучасні теорії аутизму, епідеміологія та прогноз

Сутність та витоки підходів до вивчення аутизму: теорія зеркальних нейронів, Аутизм як фундаментальні порушення біохімічних процесів, теорія соціальної мотивації та емпатії, «теорія розуму» тощо.

Ключові слова: розлади аутистичного спектра, сучасні теорії аутизму, епідеміологія, прогноз.

Рекомендована основна література [3, 4]

Рекомендована додаткова література [2, 3]

Тема 2. Три види діагностичних процедур у контексті корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Скринінг та комплексна допомога дітям з аутизмом та їхнім родинам у системі раннього втручання. Диференційна діагностика та розроблення плану допомоги дитині з аутизмом. Поглиблена діагностика як підґрунтя розроблення індивідуальної корекційно-розвивальної стратегії для дітей з РАС.

Ключові слова: корекційно-розвивальна робота, скринінг, диференційна діагностика, поглиблена діагностика.

Рекомендована основна література [3, 5]
Рекомендована додаткова література [1, 4]

Тема 3. Критерії визначення методів з науково-доведеною ефективністю та їх класифікація

Класифікація методів підтримки осіб з аутизмом. Визначений зміст (конкретність) методу з науково-доведеною ефективністю; вимірюваність: етапи, інструмент вимірювання динаміки розвитку; повторюваність результатів: умови здійснення методу з науково доведеною ефективністю та вимоги до фахівця.

Ключові слова: вимірюваність, метод з науково-доведеною ефективністю, професіограма фахівця.

Рекомендована основна література [3, 4]
Рекомендована додаткова література [5, 7]

Змістовий модуль 2. Головні напрями корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Тема 4. Формування передумов навчання і розвитку дітей з аутизмом: нормалізація тону, становлення рівноваги, досягнення білатеральної координації

Становлення передумов навчання і розвитку (1-2 рівні координації рухів, за М.Бернштейном, та 1 та 2 рівні сенсо-моторної інтеграції, за Дж.Айрес): нормалізація тону, становлення рівноваги, досягнення білатеральної координації тощо.

Ключові слова: передумови навчання, фундамент розвитку, тонічна регуляція, статична рівновага, динамічна рівновага, білатеральна інтеграція.

Рекомендована основна література [2, 4]
Рекомендована додаткова література [1, 5, 8, 9]

Тема 5. Поведінковий пакет в системі навчальних методик для дітей з аутизмом

Особливості поведінкового підходу, розмаїття методик поведінкового напрямку. Прикладний аналіз поведінки (АВА): основні ідеї, поняття, завдання, програми.

Ключові слова: прикладний аналіз поведінки, АВА, підкріплення, проблемна поведінка, навичка.

Рекомендована основна література [1, 2, 4, 5]

Рекомендована додаткова література [3]

Тема 6. Структуроване навчання та візуальна підтримка (програма ТЕАССН)

Опора на схильність до упорядкованості як сильну сторону осіб з аутизмом. Структуровані простір, час та діяльність. Цілі та завдання програми ТЕАССН. Участь батьків у програмі.

Ключові слова: структуроване навчання, візуальна підтримка, «робоча система».

Рекомендована основна література [1, 2]

Рекомендована додаткова література [3, 10]

Змістовий модуль 3. Корекційно-розвивальні методи підвищення адаптивних можливостей дитини з аутизмом

Тема 7. Сенсо-моторна інтеграція як фундаментальний метод у контексті цілісного розвитку дитини

Етапність становлення сенсо-моторної інтеграції. Реалізація методу в процесі життєдіяльності дитини з аутизмом. Орієнтир на адаптивну відповідь.

Ключові слова: сенсо-моторна інтеграція, ерготерапія, адаптивна відповідь.

Рекомендована основна література [5]

Рекомендована додаткова література [1, 5, 6, 9]

Тема 8. Становлення основ соціального інтелекту дітей з аутизмом

Розвиток у дитини з аутизмом базового почуття безпеки та довіри. Становлення толерантності до інших людей (дорослих та однолітків) та соціальної перцепції. Методи, прийоми та умови соціального розвитку аутичної дитини.

Ключові слова: соціальний інтелект, толерантність до людей, соціальна перцепція.

Рекомендована основна література [1, 2, 3]

Рекомендована додаткова література [2, 4, 8]

Змістовий модуль 4. Підходи, методи та засоби пізнавального й комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з аутизмом

Тема 9. Цілеспрямований пізнавальний розвиток та формування навчальних навичок

Організація «робочої системи». Формування когнітивних навичок. Основи когнітивно-біхевіоральної терапії.

Ключові слова: «робоча система», когнітивні навички, когнітивно-біхевіоральна терапія.

Рекомендована основна література [2, 3]

Рекомендована додаткова література [2, 3, 10]

Тема 10. Підходи та методи комунікативного розвитку дітей з аутизмом

Визначення сильних та слабких сторін комунікативних проявів дітей з аутизмом. 4 стадії розвитку комунікації. Альтернативна комунікація; допоміжний метод комунікації PECS.

Ключові слова: мовленнєві особливості, комунікативно-мовленнєвий розвиток, альтернативна комунікація.

Рекомендована основна література [2, 3]

Рекомендована додаткова література [2, 3, 8]

Тема 11. Розроблення індивідуальних корекційно-розвивальних стратегій для дітей з аутизмом

Головні принципи розроблення індивідуальної стратегії. Зміст, етапи та умови реалізації стратегії. Система оцінювання та моніторингу динаміки розвитку дитини.

Ключові слова: корекційно-розвивальна стратегія, партнерство з батьками, моніторинг та оцінювання.

Рекомендована основна література [3]

Рекомендована додаткова література [2, 5, 7]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми»

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	4	3	3	2	3	3	4
Відвідування семінарських занять	1	3	3	1	1	2	2	1	1
Робота на семінарському занятті	10	3	30	1	10	2	20	1	10
Відвідування практичних занять	1	1	1	2	2	1	1	3	3
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20	1	10	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	2	10	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		-	88	-	76	-	71	-	93
Максимальна кількість балів: 328									
Розрахунок коефіцієнта: $k=328/60=5,47$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль 1. Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Тема 1. Сучасні теорії аутизму, епідеміологія та прогноз (4 год.).

Завдання: переглянути відео (за електронними адресами) і заповнити таблицю:

№	Аутичні прояви дитини	Чому дитина робить такі дії?	На яку теорію Ви спираєтеся у своїй відповіді?
1.			

<https://www.youtube.com/watch?v=jV46Heg1j08&t=17s>

<https://www.youtube.com/watch?v=8LdcYvc1zes>

<https://www.youtube.com/watch?v=-s96JLRpxwc&t=8s>

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 2. Три види діагностичних процедур у контексті корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми (4 год.).

Завдання: визначити сутність діагностичних методик, особливості проведення та завдання кожного виду діагностичних процедур. Підібрати приклади. Результати подати у таблиці.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 3. Критерії визначення методів з науково-доведеною ефективністю та їх класифікація (8 год.).

Завдання: переглянути та заповнити таблицю стосовно суті методів, які мають науково доведену ефективність (назва та специфіка), при тому згрупувати їх за трьома напрямками впливу: поведінка, соціальний розвиток, фізичний розвиток.

<http://outfund.ru/dvadcat-sem-metodov-korrekcii-autizma-s-dokazannoj-effektivnostyu/>

<https://autismpdc.fpg.unc.edu/evidence-based-practices>

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.

3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Змістовий модуль 2. Головні напрями корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Тема 4. Формування передумов навчання і розвитку дітей з аутизмом (4 год.).

Завдання: Переглянути відео та надати письмові відповіді на питання:

1. Які головні ідеї представленого методу «Сенсорна інтеграція»?
2. Які послідовні кроки, на думку лектора, варто здійснювати для розвитку дитини з аутизмом?

https://www.youtube.com/watch?v=9XMsJV_djec

https://www.youtube.com/watch?v=9XMsJV_djec

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 5. Поведінковий пакет в системі навчальних методик для дітей з аутизмом (4 год.).

Завдання: на основі підходів у межах АВА «техніка навчання» та рівні генералізації навичок (за роздатковим матеріалом) подати свій алгоритм дій щодо того, як відпрацювати здатність хлопчика Сашка, 5 р. (вміє розмовляти, але не вміє просити) звертатися до людини з проханням, щоб отримати певний предмет.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 6. Структуроване навчання та візуальна підтримка (програма ТЕАССН) (4 год.).

Завдання: розробити алгоритм виконання завдань у форматі «робочої системи» (за ТЕАССН): представити символи завдань, їх послідовність та їх короткий опис.

Суть – англ. мовою -

https://csesa.fpg.unc.edu/sites/csesa.fpg.unc.edu/files/ebpbriefs/StructuredWorkSystems_Steps_0.pdf

Варіанти завдань - <https://www.pinterest.com/karachambers/teacch-task-ideas/?lp=true> (але це може бути все, що Ви знаєте, тільки інакше укомплектовано та структуровано)..

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Змістовий модуль 3. Корекційно-розвивальні методи підвищення адаптивних можливостей дитини з аутизмом

Тема 7. Сенсо-моторна інтеграція як фундаментальний метод у контексті цілісного розвитку дитини (8 год.).

Завдання: з огляду на актуальну потребу дітей 6-7 років з аутизмом скласти план заняття за методом сенсо-моторна інтеграція:

1) відсутність посидючості; 2) несформованість графічних навичок, відразу до письма (не бере ручку в руки); 3) наявність стереотипного прояву: тягне всі предмети до рота; 4) не терпить дотики до свого тіла; 5) часто падає, не тримає рівновагу; 6) наявність стереотипного прояву: тягне всі предмети до рота; крутиться навколо себе.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 8. . Становлення основ соціального інтелекту дітей з аутизмом (4 год.).

Завдання: розробити план заняття дитини з аутизмом у парі з іншою дитиною (прописати умови, за яких в аутичної дитини будуть формуватися соціальні якості).

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Змістовий модуль 4. Підходи, методи та засоби пізнавального й комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з аутизмом

Тема 9. Цілеспрямований пізнавальний розвиток та формування навчальних навичок (4 год.).

Завдання: з використанням наявної літератури та електронних ресурсів розробити алгоритм виконання завдань у форматі «робочої системи» (за TEACCH): представити символи завдань, їх послідовність та їх короткий опис.

<https://cseesa.fpg.unc.edu/sites/cseesa.fpg.unc.edu/files/ebpbriefs/StructuredWorkSystemsSteps0.pdf>

<https://www.pinterest.com/karachambers/teacch-task-ideas/?lp=true>

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 10. Підходи та методи комунікативного розвитку дітей з аутизмом (8 год.).

Завдання: представити схему 2-х занять з аутичною дитиною з використанням карток PECS.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

Тема 11. Розроблення індивідуальних корекційно-розвивальних стратегій для дітей з аутизмом (4 год.).

Завдання: розробити індивідуальну корекційно-розвивальну стратегію з опорою на надану ситуацію дитини з аутизмом та її родини.

Критерії оцінювання:

1. Наявність навичок працювати самостійно, знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел – 1 б.
2. Здатність до критичного мислення – 2 б.
3. Здатність систематизувати, інтерпретувати та презентувати зібрані матеріали – 2 б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№ МКР	Форма проведення	Критерії оцінювання	Кількість балів
МКР 1	Тестування «Наукові засади корекційно-розвивальної роботи» (25 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання – 1 бал.	25 балів
МКР 2	Письмова форма; виконання аналітичного завдання	1. Здатність продемонструвати теоретичні знання змісту модуля	20 балів
		2. Грамотність письмового мовлення	5 балів
МКР 3	Тестування «Корекційно-розвивальні методи підвищення адаптивних можливостей дитини з аутизмом» (25 тестових завдань)	Правильна відповідь на тестове завдання – 1 бал.	25 балів
МКР 4	Письмова форма; виконання аналітичного завдання	1. Здатність продемонструвати теоретичні знання змісту модуля	20 балів
		2. Грамотність письмового мовлення	5 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Письмова.

Критерії оцінювання завдань

За перше завдання (репродуктивного характеру) – тах 10 балів за правильну відповідь, яка демонструє знання і розуміння теоретичного матеріалу.

За друге завдання (аналітичне) – тах 10 балів за правильну, розгорнуту відповідь, з наявним аналізом та аргументацією власної позиції щодо змісту питання.

За третє завдання (практичне) – тах 20 балів за правильну, розгорнуту відповідь, яка на достатньо високому рівні презентує сформованість у студента професійних компетентностей у сфері навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Питання репродуктивного та аналітичного характеру

1. У чому суть когнітивних теорій аутизму?
2. Надайте пояснення розладів аутистичного спектра за «теорією розуму». У чому ускладнення соціальної взаємодії в осіб з цим порушенням розвитку за цією теорією.
3. Чому важливо знати погляд нейропсихології на стан розвитку осіб з аутизмом? Які блоки мозку порушені за аутизму?

4. Як Ви можете пояснити, що ігрова та музична терапії належать до групи методів з недоведеною ефективністю?
5. Чим метод «сенсорна інтеграція» вирізняється від методу «сенсорна інтеграція Дж. Айрес»?
6. Який зміст має такий критерій методів з науково доведеною ефективністю, як «визначений зміст»?
7. Який зміст має такий критерій методів з науково доведеною ефективністю, як «вимірюваність»? Що передбачає наявність цього критерію?
8. Що передбачає такий критерій методів з науково доведеною ефективністю, як «повторюваність результатів»?
9. Назвіть методи з науково доведеною ефективністю, які належать до поведінкового підходу? Що характерно для цих методів?
10. Назвіть методи з науково доведеною ефективністю, які спрямовані на соціальний розвиток? Що характерно для цих методів?
11. Назвіть методи з науково доведеною ефективністю, які спрямовані на комунікативно-мовленнєвий розвиток? Що характерно для цих методів?
12. Назвіть метод з науково доведеною ефективністю, який спрямований на фізичний розвиток? Що характерно для цього методу?
13. Розкрийте суть теорії Дж. Айрес «сенсорна інтеграція».
14. Чому, за теорією Дж. Айрес, для більшості дітей з аутизмом заняття розвитком мовлення є передчасними?
15. Назвіть спрямованість занять з аутичною дитиною на 1-му рівні сенсомоторної інтеграції.
16. Назвіть спрямованість занять з аутичною дитиною на 2-му рівні сенсомоторної інтеграції.
17. Назвіть спрямованість занять з аутичною дитиною на 3-му рівні сенсомоторної інтеграції.
18. Назвіть спрямованість занять з аутичною дитиною на 4-му рівні сенсомоторної інтеграції.
19. Чому заняття сенсорною інтеграцією (за Дж. Айрес) сприяють формуванню передумов у дитини з аутизмом до навчання і розвитку?
20. Назвіть основні ідеї прикладного аналізу поведінки.
21. Дайте відповідь на питання: поведінковий підхід є навчальним чи корекційно-розвивальним впливом? Доведіть свою думку.
22. Розкрийте суть структурованого навчання (елементи ТЕАСН).
23. Розкрийте суть візуальної підтримки. Які види візуальної підтримки Ви знаєте?
24. Що таке «робоча система» (у межах ТЕАСН). Чому вважається, що у такому форматі дитина з аутизмом здатна засвоїти алгоритм інтелектуальної діяльності?
25. Які Ви знаєте види альтернативної комунікації?
26. Які кроки привчання дитини з аутизмом до використання картинок з комунікативною метою?
27. Що таке «структурована гра». Які вона має необхідні складники?

28. Що таке структурований простір та час (за ТЕАССН).
29. Які необхідні умови розроблення корекційно-розвивальної стратегії для дитини з аутизмом?
30. Запропонуйте формат партнерської взаємодії між вчителем-логопедом та батьками аутичної дитини у контексті проведення корекційно-розвивальної роботи.

Питання практичного характеру

1. Розробіть і намалюйте соціальну історію (з 6 фрагментів) на таку ситуацію: «Дитина не підходить до дітей на майданчику». Завдання – відтренувати навички взаємодії дитини з аутизмом на майданчику.
2. Розробіть і намалюйте соціальну історію (з 6 фрагментів) на таку ситуацію: «Дитина боїться йти в лікарню до лікаря».
3. Розробіть і намалюйте соціальну історію (з 6 фрагментів), щоб навчити дитину з аутизмом правильно переходити дорогу.
4. Розробіть і намалюйте соціальну історію (з 6 фрагментів) на таку ситуацію: «Коли ти приходиш в садок, треба вітатися з дітьми».
5. Розробіть візуалізоване правило «Треба самому їсти ложкою суп (кашу) і виделкою – картоплю, м'ясо і котлету».
6. Розробіть візуалізоване правило «Коли ти щось хочеш, то треба показати пальцем, а не кричати».
7. Складіть схему своєї підготовки до логопедичного заняття (5 важливих положень), щоб це відповідало вимогам до методу з науково доведеною ефективністю.
8. Напишіть 5 найважливіших орієнтирів щодо занять з аутичною дитиною, якщо головна освітня її потреба формується так: «Розвинути здатність сидіти за партою та слухати вчителя».
9. Напишіть 5 найважливіших орієнтирів щодо занять з аутичною дитиною, якщо головна освітня її потреба формується так: «Подолати негативне ставлення до процесу писання. Сприяти розвитку графічних навичок».
10. Напишіть 5 найважливіших орієнтирів щодо занять з аутичною дитиною, якщо головна освітня її потреба формується так: «Навчити дитину орієнтуватися на інших дітей: бачити їх, чути, дивитися, що вони роблять і вміти робити те саме».
11. Розробіть зміст трьох завдань для «робочої системи» (ТЕАССН) для дитини, у якої необхідно розвивати здатність встановлювати відповідність між намальованими предметами. Намалюйте алгоритм виконання цих завдань.
12. Розробіть зміст трьох завдань для «робочої системи» (ТЕАССН) для дитини, у якої необхідно формувати сенсорні еталони (колір, форму, розмір). Намалюйте алгоритм виконання цих завдань.
13. Розробіть зміст трьох завдань для «робочої системи» (ТЕАССН) для дитини, у якої необхідно розвивати здатність робити щось за взірцем. Намалюйте алгоритм виконання цих завдань.
14. Намалюйте піктограмами 5 вправ, які варто виконувати на 1-му рівні сенсо-моторної інтеграції.
15. Намалюйте піктограмами 5 вправ, які варто виконувати на 2-му рівні

сенсо-моторної інтеграції.

16. Намалуйте піктограмами 5 вправ, які варто виконувати на 3-му рівні сенсо-моторної інтеграції.

17. Намалуйте піктограмами 5 вправ, які варто виконувати на 4-му рівні сенсо-моторної інтеграції.

18. Намалуйте піктограмами схему заняття з аутичною дитиною за напрямом сенсо-моторна інтеграція, що складається з 8 фрагментів.

19. Намалуйте алгоритм привчання дитини з аутизмом до карточок як орієнтирів самостійної діяльності (за джерелом «Книга про расписание»).

20. Надайте розгорнутий приклад застосування PECS як альтернативної комунікації.

21. Сформулюйте Ваші дії у напрямі привчання аутичної дитини до взаємодії з іншими дітьми в групі закладу дошкільної освіти.

22. Сформулюйте 5 важливих запитань, які Вам треба обговорити з батьками аутичної дитини, щоб налагодити організація кваліфікованої допомоги для дитини та для них.

23. Подайте схему, як може педагог застосувати метод «Терапія з однолітками» в освітній діяльності.

24. Подайте алгоритм заняття з аутичною дитиною за методом «структурована гра».

25. Назвіть, які методи з обтяжувачами Ви можете застосовувати на заняттях з аутичною дитиною, з якою ціллю і якими умовами?

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта змістового модуля «Освітня інтеграція в сучасному світі»

Разом: 150 год., лекції – 28 год., практичні заняття – 14 год., семінарські заняття – 14 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год., семестровий контроль – 30 год..

Модулі	Модуль I			Модуль II		
Назва модуля	Наукові засади корекційної-розвивальної роботи			Підходи та методи корекційної-розвивальної роботи з аутичними дітьми		
Кіл. балів за модуль	88 балів			76 балів		
Теми	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Сучасні теорії аутизму, епідеміологія та прогноз (1 б.)	Три види діагностичних процедур у контексті корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми (1 б.)	Критерії визначення методів з науково-доведеною ефективністю та їх класифікація (1 б.)	Формування передумов навчання і розвитку дітей з аутизмом: нормалізація тону, становлення рівноваги, досягнення білатеральної координації (1 б.)	Поведінковий пакет в системі навчальних методик для дітей з аутизмом (1 б.)	Структуроване навчання та візуальна підтримка (елементи системи ТЕАССН) (1 б.)
Теми семінар. зан.	Сучасні теорії аутизму, епідеміологія та прогноз (1 б.)	Три види діагностичних процедур у контексті корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми (1 б.)	Критерії визначення методів з науково-доведеною ефективністю та їх класифікація (1 б.)		Поведінковий пакет в системі навчальних методик для дітей з аутизмом (1 б.)	
Робота на семінар. зан.	10 балів	10 балів	10 балів		10 балів	

Теми практ. занять			Критерії визначення методів з науково- доведеною ефективністю та їх класифікація (1 б.)	Формування передумов навчання і розвитку дітей з аутизмом (1 б.)		Структуроване навчання та візуальна підтримка (елементи системи TEACCH) (1 б.)
Робота на практ. зан.			10 балів	10 балів		10 балів
Самост. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пот.конт	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		

Модулі	Модуль III		Модуль IV		
Назва модуля	Наукові засади корекційної-розвивальної роботи		Підходи та методи корекційної-розвивальної роботи з аутичними дітьми		
Кіл. балів за модуль	71 бал		93 бали		
Теми	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Сенсо-моторна інтеграція як фундаментальний метод у контексті цілісного розвитку дитини (1 б.)	Становлення основ соціального інтелекту дітей з аутизмом (1 б.)	Цілеспрямований пізнавальний розвиток та формування навчальних навичок (1 б.)	Підходи та методи комунікативного розвитку дітей з аутизмом (1 б.)	Розроблення індивідуальних корекційно- розвивальних стратегій для дітей з аутизмом (1 б.)
Теми семінар. зан.	Сенсо-моторна інтеграція як фундаментальний метод у контексті цілісного розвитку дитини (1 б.)	Становлення основ соціального інтелекту дітей з аутизмом (1 б.)		Підходи та методи комунікативного розвитку дітей з аутизмом (1 б.)	

Робота на семінар. зан.	10 балів	10 балів		10 балів	
Теми практ. занять		Становлення основ соціального інтелекту дітей з аутизмом (1 б.)	Цілеспрямований пізнавальний розвиток та формування навчальних навичок (1 б.)	Підходи та методи комунікативного розвитку дітей з аутизмом (1 б.)	Розроблення індивідуальних корекційно-розвивальних стратегій для дітей з аутизмом (1 б.)
Робота на практ. зан.		10 балів	10 балів	10 балів	10 балів
Самост. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види пот.конт	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)		Модульна контрольна робота 4 (25 балів)		

Всього: 328 бал. $K = 328/60 = 5,47$

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Двадцять семь методів корекції аутизму з доведеною ефективністю // <http://outfund.ru/dvadcat-sem-metodov-korrekcii-autizma-s-dokazannojeffektivnostyu/>
2. Практики з науково доведеною ефективністю (Evidence Based Practice). – Режим доступу: <https://autismpdc.fpg.unc.edu/evidence-based-practices>
3. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 56 с.
4. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації. Розлади аутистичного спектра (розлади загального розвитку). [Електронний ресурс] // Нейронews. – 2015, № 6 (71). – Режим доступу до ресурсу: <http://neuronews.com.ua/page/rozladi-autistichnogo-spektra-rozladi-zagalnogo-rozvitku>.
5. Шрамм Р. Детский аутизм и АВА: АВА (Applied Behavior Analysis): терапия, основанная на методах прикладного анализа поведения [пер. с англ. З. Измайловой-Камар; науч. ред. С. Анисимова] / Роберт Шрамм. – Екатеринбург: Рама Паблишинг, 2013. – 208 с.

Додаткова:

1. Айрес Э. Дж. Ребенок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем развития. – М.: «Теревинф», 2013. – 272 с. – Режим доступу: <http://www.neirologo.com/images/Biblioteka/Aires-Rebenok-i-sensornaya-integrasiya.pdf>
2. Коррекция развития рук при ДЦП. Нейрокинезитерапия. Пособие для родителей. Под ред. А. Смолянинова Режим доступу: <http://www.rukamozg.com/images/files/korrekcija.pdf>
3. Коэн Ш. Жизнь с аутизмом / Ш. Коэн. – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2008. – 240 с.
4. Морозов С. А. Современные подходы к коррекции детского аутизма (обзор и комментарии). М., 2010.
5. Скрипник Т. В. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом // Особлива дитина: навчання і виховання. Науково-методичний журнал.– 2016. – 4(80) – С. 24-31.
6. Скрипник Т. В. Система занять корекційно-розвивального напрямку для дітей з аутизмом в початковій школі // Науково-методичний журнал «Початкова школа» № 6. – Київ. – 2015, – С. 35-37.
7. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму. Монографія. – К.: Видавництво “Фенікс”, 2010. – 320 с. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/9001/1/monografiya%20NEW1.pdf>
8. Скрипник Т. В. Роль психолога у процесі супроводу дитини з аутизмом в освітньому просторі / Початкова школа. – 2014. – № 6. – С. 50-52.

9. Скрипник Т. В., Ковбасюк О. В. Уроки фізкультури для дітей з аутизмом / Т. В. Скрипник, О. В. Ковбасюк // Фізичне виховання в рідній школі. – 2014. – Випуск 3. – С. 18-20.
10. Скрипник, Т. В., Беляк, С. В. Роль візуальної підтримки в комунікативно-мовленнєвому розвитку дітей з аутизмом. // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – 2017, № 1: С. 70-75.
11. Скрыпник Т.В. Коррекционно-развивающая работа с детьми с расстройствами аутистического спектра: системный подход // <https://neuronews.com.ua/ru/issue-article-1406/Korrekcionno-razvivayushchaya-rabota-s-detmi-s-rasstroystvami-autisticheskogo-spektra-sistemnyy-pohod#gsc.tab=0>
12. Стандартные требования к организации деятельности службы раннего вмешательства./ Аксенова О.Ж., Баранова Н.Ю., Емец М.М., Тамарина Л.В. – Санкт-Петербург, 2012 г. – 54 с. // <https://docplayer.ru/54720408-Standartnye-trebovaniya-k-organizacii-deyatelnosti-sluzhby-rannego-vmeshatelstva.html>
13. Теория сенсорной интеграции. Часто задаваемые вопросы [Электронный ресурс] / С. Бодисон, Р. Уотлинг, Х. Куханек, Д. Хенри. – 2013. – Режим доступа до ресурсу: <http://sensint.ru/chasto-zadavaemye-voprosy-o-metode-asir-teoriya-sensornoy-integracii-dzhin-ayres>.
14. Шоплер Э. Поддержка аутичных и отстающих в развитии детей (0-6 лет). Сборник упражнений для специалистов и родителей по программе ТЕАСН/ Э. Шоплер, М. Ланзинд, Л. Ватерс; пер. с англ. – Минск: БелАПДИ «Открытые двери», 1997. – 250 с.
15. Шпицберг И. Л. Коррекция нарушений развития сенсорных систем у детей с диагнозом ранний детский аутизм // Аутизм и нарушения развития. № 2 (41). 2013. – С. 33-44.